

گزارش اولین پنل تخصصی مدیریت بیماری‌های گوارش در طب سنتی ایران مستند به شواهد علمی

سجادصادقی الف، ابراهیم خادم ب، مرتضی مجاهدی ج*

الف گروه طب سنتی، دانشکده طب سنتی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

ب گروه طب سنتی، دانشکده طب سنتی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

ج گروه تاریخ علوم پزشکی، دانشکده طب سنتی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

د مرکز تحقیقات طب سنتی و تاریخ علوم پزشکی، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

تاریخ دریافت: بهمن ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: اسفند ۱۴۰۲

صورت گرفت. بنابراین، سوءهاضمه عملکردی، یبوست عملکردی، ریفلاکس، کبد چرب، بیماری‌های التهابی روده (سندروم روده تحریک‌پذیر) به‌عنوان پنل‌های تخصصی تعیین شدند و ۵ نفر از استادان متخصص طب ایرانی و عضو هیئت علمی دانشگاه، که مطالعات بیشتری در موضوع موردنظر داشتند، به‌عنوان دبیران علمی پنل تعیین شدند.

گفتنی است که ارائه مطالب در این برنامه به شیوه سخنرانی تعاملی و بحث در گروه‌های کوچک و با استفاده از ابزار آموزشی پاورپوینت انجام شد. همچنین، محتوای هر ۵ پنل تخصصی برای بهره‌مندی آتی متخصصان فیلم‌برداری و ضبط شد. برنامه در ۳ قسمت به شرح ذیل برگزار شد:

الف) سخنرانی ابتدایی

ابتدا حاضران و سخنرانان به‌منظور شرکت در مراسم افتتاحیه با سخنرانی آقای دکتر محمدعلی محققی، معاونت علمی فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی، آقای دکتر محسن ناصری، عضو پیوسته فرهنگستان، و آقای دکتر محمدرضا فرتوک‌زاده، جراح فوق تخصص چشم، در سالن مرکزی برگزاری برنامه (محل کتابخانه فرهنگستان) گرد هم آمدند. سخنرانی‌ها به‌مدت یک ساعت درباره اهمیت و کاربرد طب ایرانی در مدیریت بیماری‌های گوارش و مروری کلی بر پژوهش‌های انجام‌شده در مورد اثربخشی مداخلات طب ایرانی در بیماری‌های گوارش، نقش مهم سبک زندگی از منظر طب

این مقاله، گزارش برنامه علمی-تخصصی با عنوان «پنل تخصصی مدیریت بیماری‌های گوارش در طب سنتی ایران مستند به شواهد علمی» است که توسط فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران و با همکاری دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، انجمن علمی طب سنتی ایران و دانشکده‌های طب سنتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و تهران در تاریخ ۲۱ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۲ در محل فرهنگستان علوم پزشکی به‌صورت حضوری و نیز به‌صورت برخط (آنلاین) برگزار شد و با سخنرانی اعضای هیئت علمی رشته طب ایرانی، فوق تخصص بیماری‌های گوارش و نیز متخصصان داروسازی سنتی و فارماکولوژی همراه بود. مخاطبان همایش متخصصان داخلی، فوق تخصص گوارش، متخصصان طب ایرانی و پزشکان عمومی بودند. در این برنامه، ۷۰ نفر به‌صورت حضوری و ۱۰۰ نفر به‌صورت مجازی حضور داشتند.

طراحی کلی برنامه با پیشنهاد دکتر محمدرضا فرتوک‌زاده (عضو گروه حکمت، طب سنتی و طب دوران تمدن اسلام و ایران فرهنگستان علوم پزشکی) و پس از تصویب در گروه موردنظر صورت گرفت. با توجه به بررسی شواهد علمی منتشرشده با موضوع مداخلات طب ایرانی در بیماری‌های گوارش، تعداد پنل‌های تخصصی برنامه ۵ عدد تعیین شد و انتخاب موضوعات پنل‌ها براساس بیشترین شواهد موجود

مربوط به مدیریت بیماری ارائه کرد. سپس متخصص طب ایرانی با بیان اصول کلی مدیریت بیماری از منظر طب ایرانی، به ارائه مستندات علمی و تبیین مقالات حاصل از کارآزمایی‌های بالینی در بیماری موردنظر پرداخت. در انتها، متخصص داروسازی سنتی یا فارماکوجنوزی فرآورده‌های طب سنتی موجود در بازار دارویی مبتنی بر شواهد علمی در حیطه بیماری موردنظر را معرفی کرد.

در حین برگزاری هر پنل تخصصی، حاضران به‌طور آزادانه امکان ابراز نظر، انتقاد و پیشنهاد داشتند و نیز در مورد احتیاط‌های لازم درباره کاربرد طب سنتی، عوارض مداخلات طب سنتی، ضرورت ارجاع بیماران و فوریت انجام برخی از اقدامات درمانی استاندارد، مطالبی بیان شد.

جدول شماره ۱ نشان‌دهنده اسامی سخنرانان پنل‌های تخصصی برنامه است.

ایرانی در مدیریت بیماری‌ها و نیز چالش‌های مرتبط با مداخلات غیرقانونی غیرپزشکان در این حیطه ایراد شد. همچنین، خانم دکتر زهره الهیان، نماینده محترم مجلس شورای اسلامی و رئیس فراکسیون طب ایرانی مجلس، در مورد اقدامات انجام‌شده برای حمایت از طب ایرانی سخن گفتند.

ب) پنل‌های تخصصی شامل: سوءهاضمه عملکردی، یبوست عملکردی، ریفلاکس، کبد چرب، بیماری‌های التهابی روده - سندروم روده تحریک‌پذیر

پس از اتمام سخنرانی افتتاحیه، حاضران طبق لیست ثبت‌نام‌شده اولیه، براساس انتخاب خود در یکی از پنل‌های پنج‌گانه که هرکدام در سالنی جداگانه برگزار شد، در مدت‌زمان تقریبی ۱:۳۰ ساعت شرکت کردند. در هر یک از پنل‌ها، ابتدا سخنران مدعو فوق‌تخصص بیماری‌های گوارش، اصول کلی مدیریت بیماران را از دیدگاه طب رایج و مشکلات

جدول ۱. سخنرانان پنل‌های تخصصی برنامه

عنوان پنل تخصصی	نام و نام‌خانوادگی سخنران	تخصص سخنران
سوءهاضمه عملکردی	دکتر فرشته قراط	متخصص طب سنتی ایران
	دکتر نرگس ساداتی	متخصص فارماکوجنوزی
یبوست عملکردی	دکتر سید علی مظفرپور خوشرودی	متخصص طب سنتی ایران
	دکتر مجید نیمروزی	متخصص طب سنتی ایران
	دکتر مائده رزقی	متخصص داروسازی سنتی
	دکتر محمدرضا اسماعیلی دوکی	فوق تخصص گوارش و کبد کودکان
ریفلاکس	دکتر کاترین بهزاد	فوق تخصص گوارش و کبد
	دکتر میثم شیرزاد	متخصص طب سنتی ایران
	دکتر فاطمه نجات‌بخش	متخصص طب سنتی ایران
کبد چرب	دکتر سمانه سلیمانی	متخصص داروسازی سنتی
	دکتر شهرام آگاه	فوق تخصص گوارش و کبد
	دکتر ابراهیم خادم	متخصص طب سنتی ایران
	دکتر فاطمه عمادی	متخصص فارماکوجنوزی
IBD-IBS	دکتر محسن نصیری طوسی	فوق تخصص گوارش
	دکتر سید فرشاد علامه	فوق تخصص گوارش
	دکتر مهدی پاسالار	متخصص طب سنتی ایران
	دکتر مریم عظیمی	متخصص طب سنتی ایران

ج) بحث پایانی

پس از پایان پنل‌های تخصصی، در این بخش حاضران و سخنرانان مجدداً در سالن مرکزی گرد هم آمدند و نمایندگان هریک از پنل‌های تخصصی، که از متخصصان طب ایرانی بودند، مطالب و دیدگاه‌های مطرح‌شده و نیز زمینه‌های پژوهشی موردنظر برای پژوهش‌های آتی را جمع‌بندی کردند. همچنین اعضای هیئت‌رئیس نیز در موارد لازم نظرات و توصیه‌های خود را ارائه کردند. سرکار خانم دکتر نفیسه حسینی یکتا، مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، به ایراد سخنرانی در مورد لزوم بهره‌مندی از دستاوردهای علمی- پژوهشی طب ایرانی جهت ادغام در نظام بهداشت و درمان کشور پرداختند.

در این برنامه، همچنین از کتابی مصور، گرافیکی و رنگی با عنوان *منتخب کارآزمایی‌های بالینی مداخلات طب ایرانی در بیماری‌های گوارش* رونمایی شد که به ارائه مشخصات و خلاصه ۶۰ مقاله منتشرشده از میان بیش از ۱۰۰ مقاله ایرانی منتشرشده در مورد اثربخشی مداخلات طب ایرانی در بیماری‌های گوارش پرداخته است و تعدادی از آن به سخنرانان اهدا شد و به‌عنوان یکی از مستندات و آثار برنامه در اختیار متخصصان گوارش و گروه‌های بالینی گوارش قرار خواهد گرفت.

جمع‌بندی نظرات متخصصان شرکت‌کننده در برنامه به‌عنوان بیانیه پایانی شامل موارد ذیل است:

۱. شواهد علمی در مورد اثربخشی برخی مداخلات طب سنتی ایران در مدیریت بیماری‌های گوارشی وجود دارد.
۲. اهمیت اصلاح سبک زندگی در مدیریت بیماری‌های گوارش از نقاط اشتراک طب سنتی و طب رایج است و می‌تواند نقشی مهم در پیشگیری و درمان بیماری‌ها داشته باشد.

۳. معرفی و ارائه داروهای استانداردشده طب سنتی بر مبنای شواهد علمی به متخصصان گوارش و پزشکان به توسعه و ترویج طب سنتی کمک می‌کند.

۴. مداخلات طب سنتی باید توسط پزشکان متخصص طب سنتی و پزشکان دارای مدرک معتبر ارائه شود و ایمنی، اثربخشی و کارآمدی آنها ارزیابی و پایش گردد.

۵. در بیماری‌هایی که برای آنها درمان استاندارد، ایمن و در دسترس در طب رایج وجود ندارد، بهره‌گیری از مداخلات طب سنتی مستند به شواهد علمی می‌تواند برای بیماران مفید باشد.

۶. انجام مداخلات طب سنتی، باید تنها پس از ارزیابی‌های تشخیصی لازم و استاندارد صورت گیرد و رعایت استانداردهای علمی برای درمان بیماران ضروری است.

۷. طراحی و اجرای پژوهش‌های علمی مشترک بین متخصصان طب ایرانی و طب رایج باعث افزایش مستندات علمی و کمک به ادغام طب سنتی مبتنی بر شواهد در نظام بهداشت و درمان کشور می‌شود.

تضاد منافع

این مقاله هیچ تضاد منافی ندارد.

تشکر و قدردانی

این برنامه توسط گروه حکمت، طب سنتی و طب دوران تمدن اسلام و ایران فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران و با همکاری دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت، انجمن علمی طب سنتی ایران، دانشکده‌های طب سنتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و تهران برگزار شد و به این وسیله از زحمات معاونت علمی فرهنگستان و جانشین گروه مذکور، جناب آقای دکتر محمدعلی محقق، در برگزاری این برنامه تشکر می‌نمایم.